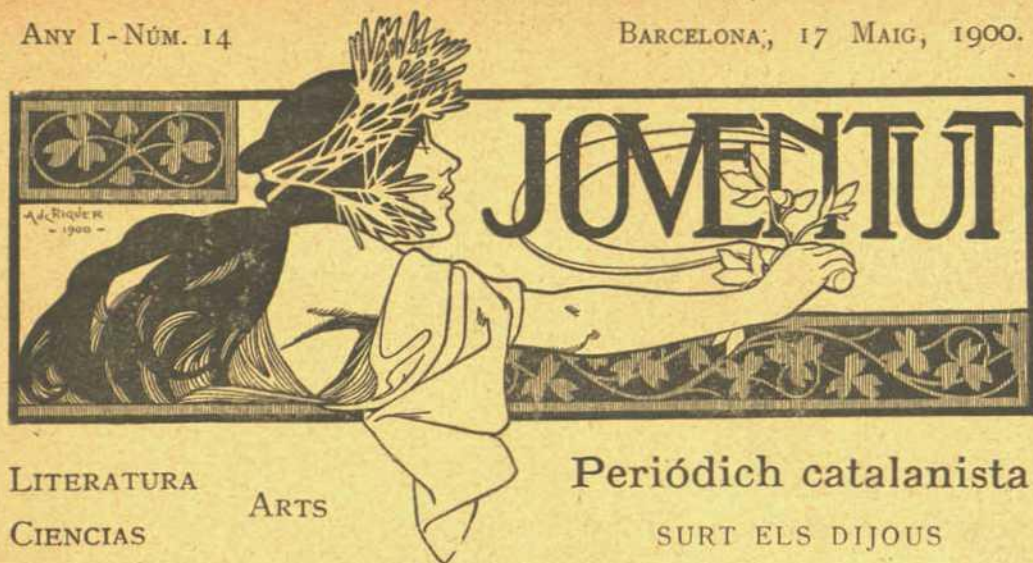

LITERATURA

ARTS

CIENCIAS

Periódich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. . . 10 CÉNTIMS.

» ATRASSAT. . . 25 »

SUMARI: A nostres lectors, per la Redacció. — Al «Espanol», de Madrid, per la Redacció. — De mon «Evangeli de la vida», per Pompeyus Gener. — La Fidelitat, per Narcís Oller. — La Palma, per Alfons Sans y Rossell. — Calma, per Miquel Costa y Llobera. — L'Odí, per Joan Mercadé Vives. — Impressions d'un lector, per J. Torrendell. — Les flors del gerro blau, per Joan M.ª Guasch. — L'hivern a montanya, per Antón Busquets y Punset. — De música, per Joaquim Pena. — Novas.

arts, publicant els valiosos treballs que té en cartera y molts altres qu'han de contribuir segurament a augmentar la importancia qu'en aquests rams ha volgut concedir el públich a nostra Revista.

LA REDACCIÓ.

A NOSTRES LECTORS

Barcelona ha sigut declarada en estat de guerra, y las circunstancias no permeten que'ns ocupém de política.

Tant com el que més volém l'ordre, pera que la rahó il·luminis esperits avuy perduts en l'ombra més negra. Si en aqueixos esperits arriba a fershi la llum, nostres enemichs de bona fe'ns farán justícia; si no, may podrà dirse que'n tinguém la culpa nosaltres.

Retirém molts articles politichs que teniam preparats, y mentres no sapiguém quin criteri ha de regirnos, JOVENTUT dedicarà sa activitat y sas iniciativas a las lletras y a las

AL «ESPAÑOL», DE MADRID

Per las rahons qu'exposém més amunt, hem retirat la contestació de JOVENTUT als insults que *El Espanol* ens havia dirigit.

Avuy qualsevol manifestació nostra podria éssertorsadament interpretada, y no hem de ser tan imbécils que'ns avinguém a fer el joch de certs periodistas-politichs que son els verdaders enemichs d'Espanya. Quan poguém usar dels drets que la Constitució espanyola dona a tot ciutadà, llavors respondrem als grollers atachs que'ns han sigut dirigits pel diari del senyor Gamazo.

LA REDACCIÓ.

DE MON «EVANGELI DE LA VIDA» (1)

Hi ha gents que son com una guitarra que no tingués més que una corda. No coneixen més que una cosa, y tenen un sol so sempre, y sempre'l mateix.

D'altres ne tenen dos. Per exemple, l'instint *científich* y l'instint *pràctich*. Aquests homes no comprenen als que tenen molts tons, als que produheixen una harmonia ab la vibració de moltes cordas, als que per si sols son una sinfonia, y que varien. Son com els cegos, que res saben dels colors; ó com els sorts-muts, que ignoran els sons de la Naturala y de la Música.

No obstant, aquests homes mansos, parcials, monòcords que formen las majorias, son necessaris. Son els homes d'acció. Sovint els hi sobra activitat, ja que tenen poca organització per emprarla tota; y la seva especialitat se fa activa totseguit, y práctica. En cambi, els hi falta l'activitat superior individual: la Creació, la Direcció, la Concepció genial. Son funcionaris, marxants, banquers, erudits, empleats, etc., etc., representants d'una facultat, d'una aptitud, d'una especie; però com a Homes complets, son nuls.

La desgracia dels homes d'acció, dels homes pràctichs, consisteix en que la seva activitat no es rahonada. Cap banquer qu'agabella valors y més valors essent ja prou y massa rich pera viure y cumplir espléndidament ab las sevas necessitats y fins capritxos, podrá dirvos may el per qué atresora tant. Ho fa com un instint, com una malaltia. Y aixís dels altres.

Aquesta gent d'acció, aquests pràctichs, se mouhen, com roda la pedra que devalla de la montanya, per una lley brutal de la mecànica. No son lliures.

Els únichs homes lliures son els que tenen la suma de totes las activitats superiors, venint a una sintessis contemplativa. Y si aquesta sintessis contemplativa's fa activa per l'excés de la seva forsa interna desbordant, si precontenen un enorme acumulament de forsa fisiològica y psíquica, alashoras son Genis. Y de dret son els que'ls toca

dirigir y dar forma á las generacions que puján, millorar las Rassas, arquitecturar las Societats.

Ay dels pobles que s'equivocan prenent aquells per aquests, preferint els pràctichs als genials! Benhaurats els pobles que segueixen als Genis que concentran las grans energias humanas de la Historia!

POMPEYUS GENER.

LA FIDELITAT

I

Un cap al tart, venint del externat de Loreto, passeig de Gracia amunt, l'Elvireta va sentir dringar darrera seu un cascabell; un cascabell que no parava y que, tot lo més, havia d'anar penjant a dos pams de terra. ¿Qui, donchs, el faria dringar, si no fos un gos, un gos molt menut, molt bufó? La noya tombà'l cap: la fosca y la gent li van privar de veure lo que cercava. Però aquell dringdring no parava may. Ara a dreta, ara a esquerra, ja més lluny, ja més aprop, de tant en tant acompanyat d'un grinyol planyivol, anava seguintla, enronçantla com voliayna misteriosa que li excitava la curiositat y se li enduya'l pensament.

—Ahont deu ser aquest gosset?—va dir al criad que l'acompanyava, a fi de qu'ell també busqués.

—Oh, el sento, però no'l veig, senyoreta. Deu ser molt petit.

—Per això'l busco: per veure si he endevinat com és.

—Com se'l pensa vostè?

—Oh, jo no me'l figuro tan petit, nó. ¿Com li diré? Crech qu'ha de ser un galguet d'aquells inglesos que semblan cavallets ¿sab? Per l'estil del que té donya Carolina ¿se'n recorda?... Però, diantre; no para. Oh! y plora, plora!... Aqueix animalet va perdut! —afegi, tombantse altra vegada y aturantse inútilment.

—Be, no s'hi *enfundi*. Què hi farà? Caminèm, caminèm, que'ls seus papàs no'ns renyin. Avuy ha sortit més tart.

—Oh, si'l *padre* ns ha fet una plàtica!... Ay, quin senyor més cansoner!... Però es

(1) Que sortirà'l primer del sigle xx a París, *Mercur de France*.

que'm dona angunia aqueixa bestiola. Dring. dring, dring! com si portessim un pobret derrerera. Fins sembla que digui: un centimet; tinch gana!—

El ciat esclafi à riure.

—Ayay... vostè se'n riul! Que no li fá angunia?

—Angunia! Per què?

—Calli, calli: qu'ara li he vist la cúa!— exclamá, parada altre cop:—Miri que lluny: per allí, prop d'aquell pedris y d'aquells noys! Gracias á Deu, ara encenen els fanals!... Uy, qué brusco! Qui m'ha pegat aquesta empena?—

Y ab tot y las empentas que rebia dels viants atribulats, no sabia moures de plantada.

—Aném, senyoreta, aném; miri que'm renyarán.—

Cal la noya encara desfeya cami, avansant cap al gosset, escorcollant tots els recons del passeig ab el major encis.

—Ara'l torno á veure—exclamá, á la fi.—Miri, miri com galopa; lo meteix qu'un cavallet. Ay, qu'etzarat que va! Com busca! No li dich que va perdut!

—Be, senyoreta, déixil córrer; miri que's fá tart, aném.—

Llavors sacudi'l cap malhumorada y deixá ab recansa corrè'l gos. Però no havian pas fet deu passas cami amunt, que'l dring-dring més esbogerrat y pròxim del cascabel la tornava á fer girar. Eran á las alturas del carrer de Valencia. El passeig estava ja molt més il·luminat y clar de gent. El gos galopava, com deya la noya, folgadamente entre'ls pochs vianants, y, encara que fent esses, se'n venia cap ensá.

—Ay, que nyiqueris!—exclamá tota entusiasmada.—Y es del color que jo'm creya. Es de color de plom! Ay, que bu...fooó!—

No havia pogut pas acabar la paraula que ja'l tenia demunt, dret, enfilat á sos genolls, glapint y glatint y esgarrapantli'l vestit ab una nerviositat y desespero á la cúa, que ni qu'hagués trobat al seu amo meteix.

—Pobriíssol! Se pensa que só la seva mestressa! Qué vols, nyiqueris? qué vols?—feu la noya, tocant castanyolas ab el bras enlayre.

Y'l gos vinga saltar y fèr cabriolas y remenar la cúa com la noya remenava'ls ulls y d'ells saltavan espurnas d'alegria.

—Se creu que só la seva mestressa!

—Es que deu dur la meteixa aygua d'olor.

—Ay, que bufó! Miri quins salts... Nyiqueris: salta, salta.—

Y com que l'escena s'allargava y'l ciat se volia estalviar renys, tractá d'esquivar al gos amenassantlo ab els llibres; però l'amenassat se va fer enrera, y ab un pit que ni un masti, plantá cara al servidor y li ensenyá las dents lladrant com un desesperat.

—Fort—digué la noya, aquissant el gos—fort! Vostè s'ho busca. Ab quin dret s'ha de ficar en las mevas cosas? Ara voldria que'l mossegués... Vina aquí, menut, vina; no'n fassis càs d'aquest homenot.

—Senyoreta—feu, humiliant la veu, el ciat, que sabia'ls punts d'insolencia que calsava aquella noya consentida—no crech que li hagi dat motius pera tractarme malament.

—Sí, senyor, que me'ls ha dat. Tafaner, més que tafaner! Segueixi y calli y no's fiqui ahont no'l demanan—exclamá ella, engallantse tota.

Y prescindint ja d'ell, amoixá'l gos y se'l va fer seguir fins á casa seva, ahont arribaren sense haver desplegat més els llabis.

II

L'entrada de la bestiola posá la casa en renou. Als crits de la noya, senyors y serveys l'enrondaren encisats. Vist á bona claror, resultava un gos aristocràtic, fi, cuydat, lluhent com una seda, que rumbejava ab coqueteria l'elegant collaret de pell de Russia ab el cascabel de penjoll. Tothom el cridava, tothom el volia, y ell, bellugant la cúa, extremint aquellas orelletas que semblavan fulles de begonia trencadas, embestia per aquí y per allà, se cargolava, saltava y feya tals extrems y grinyols que ni que parlar volgués. Talment s'hauria dit que coneixia aquellas personas d'anys há, que tornava á la casa qu'havia perdut.

Durant el sopar, no vá abandonar la cadira que li posaren entre l'Elvireta y sa mare, á las que divertí ab els gestos vius y eloqüents ab que'ls hi demanava las cosas. La noya, sobre tot, vá riurehi molt més que no menjar. No hi vá haver conversa possible. «Quin nassó més negre! Quinas dents més blanques! Quinas potetas més primas y llestas!» Don

Victor, qu'era un enrahonador empedernit, se'l comensà à mirar de reüll, y, més tart, insinuà la necessitat de restituirlo als seus amos. Però la noya s'entristí, y com que la noya s'entristia, la mare contradi al marit.

—Tens unas cosas! Y com sabrias de qui és?—

«Qué no duya al collar inicials y número? Donchs molt fàcilment: anant al Registre Municipal de gossos.»

L'Elvira abandonà repentinament la taula, se'n dugué'l gos, y, arrencantli'l collar, el llençà qui sab ahont, mentres al menjador seguia'l matrimoni picantse las crestas per lo que'l marit ne deya dever moral y la muller humorada capritxosa, ganas de dur la contra y d'aygualir una alegria à la noya. Aquesta entrà, y com que la discussió seguia, las emprengué acalorada contra'l papá, discutint insolentment el dret de propietat sobre animals tan inteligents y ben dotats de voluntat y afecció com aquell ho era. Contraposava à'n aqueix dret l'innata facultat d'elecció que podia tenir l'animal intelligent, el determini espontani que posà en seguir-la, l'haverse defensat fins de qui'l volia apartar d'ella. Negava en absolut l'objecció de que, un gos, lo més fidel dels animals, precisament, pogués confondre personas, fent recalcar repetidas vegadas que si ara ella *possehia* l'animal, no era pas perque l'hagués prè de ningú, sinó perque ell l'havia seguida.

Don Victor escoltava espalmat els estranys arguments de sa filla, no sabent explicarse d'hont dimontris podia treures tota aquella nova filosofia de dret natural. Sense arguments qu'oposar y més guanyat per la endiastradura, qu'agraviat de l'insolencia, va acabar ab un «calla, mocosa», tot autoritari, à'n el que contestà'l gos lladrant en defensa de l'aludida; però, à la fi, don Victor cedi com bon pare babau.

D'aquell dia ensà, baix el nom exòtich y manyagó de Dick, quedà'l galgo amo y senyor del camp fins à un extrèm verament desolador. Enjogassat com bon cadell, saltava taulas y cadiras que ni un clown, y aquí trencava un gerro, allà trabucava un quinqué, y més enllà esqueixava robas, ara desfilava alfombras ò serrells y més tart desfullava flors, ò be rosegava un guant, ò feya rodolar un barret, ò se'ls hi escapava al jardí à es-

brotonar las plantas, à destruhir las més hermosas que se li oposavan al pas quan se barrava ab el gat. Allò era un tropell continuu, una borrarxera, un torb assolador capàs d'empobrir la familia, d'acabar ab sas amistats... però ni'l meteix don Victor ho veyà. Ell era'l primer de dur las butxacas plenas de sucre pera que'l Dick lluhis aquells salts inverossimils que feya arrencant de boig, prèvis dos ò tres grinyols de frisansa y algún lladruch esquerdat, qu'era com un crit de folia y ja parent del espetech ab que abiat queya alguna cosa. Donya Amalia, la senyora, feya tractar à'n aquell dèspota com una persona. En Dick tenia'l seu plat, en Dick tenia'l seu llit, una manteta pe'l fret, las sevas sabatas de goma. Al mati prenia'l seu bany, à la tarde'l treyan à passeig y, al tornar, el respallavan y l'arruixavan d'essencias perque fés ben bona olor.

Aixis l'animal afortunat vivia lo més regalat del món entre aquella familia à la qual, per altra part, corresponia ab una fidelitat tan gran que ni's mirava las gossas. D'una falda à l'altra, capdellat als peus de las senyoras quan brodavan, à rassers de l'elegant xemeneya quan à las nits d'hivern s'hi reunia en torn la tertulia, no abandonava un dia als seus amos, y quan venian aquests de passeig ò'n tornava ell, expressava ab alegroys estrepitosos lo que'ls havia anyorat en aquells curts moments d'ausencia.

«Deu nos en guart que se'ns moris!» —deya tot sovint donya Amalia.—«Jo li he posat un afecte, pobre bestiola, al veure'l tan carinyós.»

«Oh, es que... no li falta sinó'l parlar. Eh, Dick, eh?» —exclamava la noya en un rapte d'entussiasme, prenentlo à bras y fentli petons fins al meteix morret.

Y quan el gos saltava d'aquells brassos, ja l'esperava don Victor ab un terrós de sucre als dits pera ferlo botar com una pilota, celebrant ab una llagrimeta al ull el coratge y ardiment que l'animal hi posava. «Perque creyeh: no es pe'l sucre, nò (que prou tip n'ha d'estar) sinó pera divertir-me à mi, qu'ho fa la bestiola» —deya molt serio.

Y aquesta situació de mutua cordialitat va anar augmentant al compàs del temps, fins al punt que, als quatre anys, ja sens adonarsen ni exagerar, aquells senyors parlavan de la bestiola com d'un individu de la familia.

Però com qu'una felicitat absoluta es sempre passatgera, adhuch tractantse de gossos afortunats com en Dick, qu'era dels qui's poden citar com exemple de lo que val el néixer ab bona estrella, va arribar un dia en que l'Elvireta, la predilecta del animallet, capficada per las relacions d'amor que va contreure, comensà, no diré á olvidar, però sí á distreures del animaló y á negarli ben sovint las festas qu'ell continuava demanantli ab una frisança de cúa y d'ulls anyorats que deyan ben bé lo que patia.

—Ay, fill—encara se li escapava algun cop á la noya—y que n'ets de pesat! No veus qu'haig d'escriure al meu Pepin pera que, en comptes de venir á un quart de nou, sigui aquí á las vuyt? Vaja, vés, vés, no siguis impertinent.—

Y l'animaló, més trist que la nit, ab la cúa entre camas y plorant per dins d'aquella inconstancia que no sabia explicarse ni deixar de perdonar á cada pas, se'n anava cercant consol á la falda de donya Amelia ó de don Victor que, per sòrt, se li mantenian encara lleals.

De sas tres grans passions ja no n'hi quedavan més que duas, però encara menos mal. Pitjor va ser quan, á causa de comprar las robas y joyas de la noya, ni aquesta ni sa mare paravan á casa en tot lo sant dia, y no tenia ja l'anyorat Dick més company festós que don Victor durant las pocas estonas qu'aquest podia dedicarli. Aqueixa soletat li causava una anyoransa espantosa; però encara corqueya més la bestia al veure la fredor ab qu'eran rebudas las extremosas cabriolas ab que'l ximplet continuava celebrant l'arribada de sas mestressas cada cop que tornavan á casa. Ah, quin condol, al veures desdenyat d'aquell modo! «Donchs, que no sentian el redoblar de las sevas potetas demunt la seda de las faldillas, ni'ls grinyolets de pietat que feya? Que no veyan el seu neguit, ni'ls seus bots d'alegria abans tan celebrats? Per ventura no era'l meteix? No las estimava igual? Què passava allí, què volia dir aquella tras mudació crudel?» Es cert que, alguna volta, encara li responian fentli tres ó quatre castanyolets ab els dits... però era tan poca cosa, comparat ab lo d'abans, que sols servia pera fer més dolorós el contrast. Tants de desayres l'enmagrian, el feyan tor-

nar rondinayre y sornut y anar per casa ab las orellas caygudas y la cúa arrossegant, com un desgraciat que fins pert el gust de vestir.

Ah, però, encara es més grossa la que li va fer donya Amalia, aquella que, á primera hora, havia provehit á son benestar ab tanta generositat. Atansantse'l casament de l'Elvira, ja fetas las robas, las anavan portant á la casa, y las senyoras s'hi tornaren á quedar per anarho rebent tot. L'alegria d'en Dick no tenia aturador. Ferlo estar quiet era impossible. Ell l'expressava com podia, com mellor sabia; y'l pobre no ho encertà, ja que las sevas senyoras, entussiasmadas ab aquells drapets tan hermosos y lligadets ab cintas bonicas, no estavan per ell; prou feyna tenian en anarlos colocant com en parada á la sala destinada á ensenyar el *trousseau*, y no podian permetre que l'arruixat d'en Dick, ab el neguit d'abrassarlas continuament, las hi fes caure de las mans aquellas pilas de preciositats ó'ls hi descusis un adorno d'algun vestit.

Aixis van probar de ferli entendre, primerament ab algun gesto de puntada de peu, que, en son aturdimient, potser l'animallet va traduhir á amoretas, y, més tart, ja á revessos y ab algun cop de peu de debó, veyent qu'encara insistia. En Dick, llavors, vegé clar y lladrà, dolorosament ofès, però corrent tot seguit á trobarlas ab las potetas en l'ayre pera que li perdonessin aquest cop de geni.

—Ay, però y qu'impertinent estás!—va fer la noya, despacientada.

—Y tal! Mareja! amohina!—recalcá la mare. Y, depositant el feix de camisas brodadas que duya en brassos, agafá'l gosset, lo va treure á fóra y, tornant á entrar, va tancar de part de dins.

Però en Dick, que, com tot gelós, havia perdut el senderi, lluny d'anarsen á plorar al seu já, se'n vingué á ferhó derrerera aquella porta y, veyent que no l'obrian, per blanca y dorada que fos, ell rasca que rasca ab las sevas unglas ni que la ratllés de mal modo y posés á qui'l sentia pell de gallina.

—Diatxos!—van fer ja las senyoras, desesperadas.—Que treguin a'n en Dick d'aquí!

Y donya Amalia tocá un botó elèctrich y maná imperiosament qu'agafessin l'animallet

y que, durant aquell dia, el tinguessin lligat abaix a la cotxeria.

III

Lo que va en Dick patir en tan dur captiveri's manifestà ben bé en sa pell sedosa qu'havia perdut tota sa lluhentor y tenia aplacada a las costellas com si l'haguessin prisada ab ferros. No volia menjar, aborria l'aygua, se passava el dia udolant y pegant estrebadas a la cadena, ab un desconhort y un neguit que feyan pietat.

Per fi, arribà'l vespre del casament. El trahut de la cotxeria fou tan gran, que ningú's cuydà del gos. A l'anyorament dels de dalt, s'hi afegí aquell dia'l desdeny dels d'abaix. Cotxes y cavalls, tot anà a fòra. La cotxeria's quedà desmantellada y oberta de bat a bat; el renou de cotxes, que venian afilerantse, mentrestant, devant de la casa, era tremendo. En Dick va comprendre que's preparava quelcòm de molt extraordinari, y, al veure que no's comptava ab ell, que'l tenian tan oblidat, va foragitarse y tot era plorar y lladrar y estirar més y més la cadena. «Si aquells descastats serian capassos de buydar la casa y deixar-lo morir de fam?» D'orellas a cúa, la pell li tremolava com moguda per corrents elèctriques. Ultimament, sent tan gran renou a l'escala, que's decideix a fer un esfors suprèm; de la brançada que pega se li trenca'l ja consentit collaret y japa, noy, ja té la llibertat!

D'un bot se planta al peu de l'escala; però ja allí, veu esferehit, que d'ella's despenja ab remor alegre tota una cascada de jovincels y senyoretas que li embussan el pás. Ells van de frach, ellas adornadas de blondas y flors, llensant fragancias que'l despistan y li capgiran el recort d'algunes caras qu'hauria dit que coneixia. Y la cascada es llarga y compacta, perque tots van de brasset y apretats per las palmas y arbrissons qu'han posat a cada banda'ls jardiners. No te més remey qu'esperar, y'l pobre Dick espera glatin qu'acabi aquella cascada, a cada pas detinguda per l'embassament que's forma al portal, mentres van encotxantse las parellas y desfilant els *landaus* plens.

Més la bestia frisa, se neguiteja y burxa per entre aquellas sedas y camas al sentir

una olor coneguda, refrigerant, que'l fa glatir. S'acostan sos amos, aquells sers qu'ell estima, que daleix per veure; vol anar a trobarlos, y las parellas l'en privan, el trepitjan, l'escanyan; però ell, furga que furga, s'obra pas, y a la fi, disposa de tres grahons lliures.

Oh, gloria! Oh, cel! Dalt del quart, están parats y de brasset don Victor y l'Elvireta, ell radiant de goig, ella de puresa y hermosura sota son vel blanc y sa diadema de flor de taronger. Els d'abaix, com els qu'encara la segueixen, sa mare la primera, la contemplan embadalits, celebrant la riquesa y bon gust de son esplèndit vestit ab ròssech que dū penjant del bras.

En Dick ja no pot més, el goig l'empeny y ¡plaf!, quan menos s'ho pensan, d'un sol bot, tremolant, frisós, arriba als peus de sa estimada, lladrant d'alegria, aixecant las potetas. La noya fa un xiscle d'espant, se tira enrera. La mare crida «ay el vestit!» «Ay, pobre vell!» cridan mil d'altres. Don Victor, al sentir això, no s'hi pensa gens: apunta bé el peu, y encertant al Dick pe'l mitj del ventre, l'llensa com una bala pe'ls ayres, fins al mitj de l'entrada, com podria haverhi llensat un drapot brut.

IV

En el reculliment de l'alcova, recolzada a'n el llit y ab el diari encara a la mà, donya Amalia's desfeya en plors. Quinas horas més llargas! Quin torment més terrible! «Ah, si'l diari hagués mentit, quina imprudencia, quina crudeltat més criminal! La filla del meu cor, trobarse en aquell descarrilament! morirhi destrossada, aixafada, lluny del seus pares, lluny de mi, Verge Santissima! Senyor Deu meu, què hauriau fet? No pot ser, no pot ser, no pot ser!»

Donya Amalia's tornava boja y's regirava desficiosa de dolor, esperant al seu Victor que tornés desmentint al diari infame que tan poch s'hi mirava en donar novas horrosas com aquella.

Y a la fi, aparegué'l seu Victor, més blanc que la paret, se llensà a sos brassos plorant com ella, sens dir un mot, y els caps d'abdós van caure a'n el meteix coixi, desvanescuts pe'l dol més gran qu'han sentit els homes.

Llavors en Dick, qu'havia entrat ab son

amo, llensà un udol dolorós, y, caminant reverentment, anà á raulirse sota'ls peus d'abdós esposos, y, plorós y compungit, no's cansà de beures las llágrimas qu'aquells desgraciats llensavan.

NARCÍS OLLER.

LA PALMA

Ayrosa y gentil com gay aucell de primavera, la Roseta porta sa palma á benehir. Rumbejantla ab goig sobirà, s va encaminant cap á la esglesia.

Tothóm al véurela tan alegroya's gira á contemplarla. Els seus pares no caben en si de satisfacció al veure que sa filla se'n emporta totes las miradas; y quan ella alguna qu'altra vegada's tomba pera mirársels, ells, no podent més, esclatan á riure.

La Roseta s'ha fet gran. Fa ja algun temps qu'está esgroguehida y al ultim cau malalta. Ajeguda en son llit, contempla indiferentment els dias que passen, passen...

Un jorn que de lluny ja's comprén qu'está més abatuda qu'altras vegadas, que'l nas perfilat y'ls ulls fondos indican que la febre implacablement la consumeix, sa mare, com inspirada per la Verge, té un felis pensament... ¿Qui sab si la impressió que li produheixi'l presentarli la palma de sobte li tornarà la salut?

Y anantsen de la cambra de la malalta, busca, busca per tota llur casa'l talismán qu'ha de tornar la salut á sa filla.

Y allà, en un dels calaixos de rónega calaixera, troba l'objecte dels seus afanys; y corrents, ab el cor ple d'alegria, retorna á la cambra hont sa filla resta malalta. Una volta hi es, aixecant ab ayre triomfal la palma, que de tan vella té un color esgroguehit fosc, y las fullas tot cruixint li cauhen, mira á la seva filla, y ab veu vibrant d'emoció li diu:

—¿Te'n recordas de quan eras petita... de aquell jorn que vas anar á benehir aquesta palma, que tothóm te mirava trobante bella, plena de salut y vida?... Avuy t'has d'estar al llit, atormentada per la febre... Mira, miratela la palma!... Es la mateixa que portavas aquell dia... Es la mateixa que feya que totes las miradas estessin fitas en tu!... Aquell jorn, fresquivola, compartia ab tu'l goig; avuy, esfullantse, sembla que vulgui compartir ab tu las penas tevas!... Si fins sembla qu'al tocarla gemegui ab gemech tristoy!...

Oh, palma! jo tinch fe en tu!... Jo tinch fe en que la teva presencia farà recobrar la salut perduda á la meua filla!... —

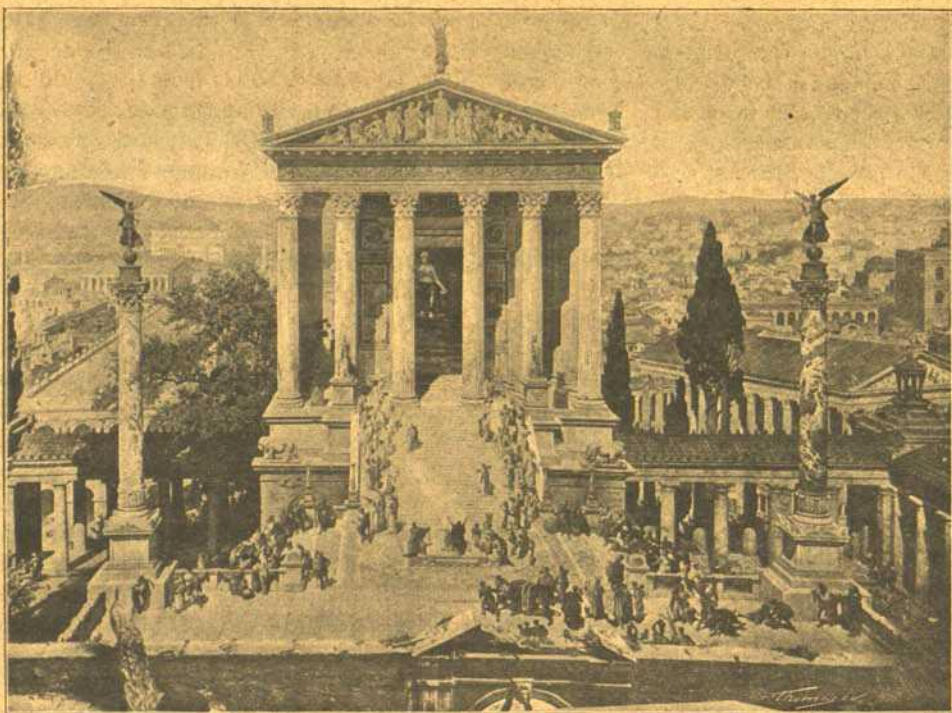
No pot seguir més; la emoció li priva la paraula, mentres dugas llágrimas, contingudas fins alashoras ab cor valent, volen escapárseli dels ulls impregnats de tendre misticisme.

Als llabis de la filla s'hi dibuixa una rialleta; dugas rosas van apareixent en las sevas galdas...

La Roseta, millorant cada dia més, pot ja aixecarse del llit... Al cap de poch temps está bona del tot. La palma, aquell recort de la infantesa, ha fet el miracle. Y quan se veu ardida, forta, ella mateixa deposita la palma dintre l'escaparata, als peus de la Verge Dolorosa que guardan á casa seva. La hi deposita, com á tribut filial d'agrahiment pel felis terme de la seva malaltia. Y diu ella que aquella palma será lo primer qu'ensenyará al seu aymador, quan ne tingui... que aquella palma la farà besar al seu estimat, perque si la *posseheix á n'ella*, á la palma y á ningú més que aquesta tindrà qu'agrahirho...

Salve, palma bella!... Tu ets l'emblema del goig sant y de la innocentesa... Tu donas els plahers més sublimes y l'alegria més solemne!

ALFONS SANS Y ROSSELL.

CALMA

TRADUCCIÓ DE L'ODA XVI DEL LLIBRE II D'HORACI

AD GROSPHUM

Calma suplica de los Deus qui's troba
lluny, en mar ample, si ja negre núbol
tapa la lluna, y guiadora estrella
certa no brilla.

Calma desitja la guerrera Tracia,
calma lo persa que'l buyrach adorna,
pau que no's compra ni se ven á cambi
d'or ni de perles.

¡Ah! ni la pompa ni'l lictor del Cònsul
íntimes penes de cap cor allunyan,
ni ansies que sota entexinats riquíssims
pàlides volan.

Poch ja es fortuna per qui en sobria taula
fa lluhir sempre lo saler dels avis:
may greu enveja ni temor sos dolços
somnia arruxa.

¿Qué tan d'esforços per tan curta vida?
¿Qué mudar terres d'altre sol calentes
l'hom qui s'enuja?... ¿Qui d'exant la patria
fuig de sí propi?

Munta l'angoxa dins les naus ferrades,
corre y encalça los cavalls qui trotan,
més que les daynes y que vent de núbols
n'es de lleugera.

L'ànima, alegre en lo present, no curi
lo que d'enfora pot venir: les penes
mescli ab lo riure... Res hi ha en la vida
bo de tot cayre.

Mort primerenca s'emportà un Aquilles,
llarga vellesa ja á Titón migrava...
A mi tal volta la Fortuna'm dona
bens que á tu t nega.

Tu de cent mandres ets senyor; escoltas
sícules vaques per tos camps; eguinan
poltres superbes per ton carro, y vestes
púrpura doble.

A mi certera'm senyalá la Parca
terres petites, mes l'alè del geni
grech de la Musa... y pel vulgar maligne
cor qui desdenya.

MIQUEL COSTA Y LLOBERA, Pbre.

L'ODI

Encara no havian tocat las cinch quan, deixant l'aixada á la barraca, vaig despertar al gos, y després de mirar béls bancals que no hi manqués res, eixirem del tros pera no tornarhi fins el dilluns.

Com qu'al endemà's preparava un ball lluhit al mas d'en Roca, calia qu'anessim depressa, pera prepararnos el farsell, el Pepet de ca'n Ramis y jo. Tot distret anava jo, ab un brot de romani á la boca, pensant en la festa, quan vegí á la Roseta, la pubilla del tros de la Serp, que's dirigia, ab la somera carregada de llacions, vers el poble ab molta catxassa. No pensava pas dirli res, primera perque com qu'ella anava á ballar ab els xatos, y jo era dels federals, entre'ls dos partits hi havia un odi etern; y segona, perque com que no hi havia parlat may, me'n donava vergonya dirigirli la paraula.

Anava ella tan á poch á poch, que avans de arribar al bosch d'en Titus, ja l'hauria sentida si hagués cantat com altras voltas feya. Vaig acostarmhi més pera poder véurela, y al ser prop seu vaig reparar que dugas llàgrimas corrian per sas galtas. Al véurela plorar no vaig poder menys de dirli:

—¿Qué tens, Roseta?—

Ella'm mirá, abaixá'ls ulls y'm respongué:
—Res... que m'he clavat una punxa d'argelaga al dit y'm fa mal, molt mal.

—¿Vols que te la tregui?— vaig dirli jo, agafantli la mà.

No's pot descriure la emoció que vaig sentir al tenir entre las mevas mans la d'aquell àngel á qui avans tant odiava. No sabia lo qu'era amor, no havia estimat may; però una passió extranya'm tenia dominat; mil ilusions voltejavan per ma pensa, y lo que avans era odi, ben prompte's transformá en amor.

Vaig treureli la punxa, que per cert era molt grossa, y agafant la somera que beurava en un bassal d'aygua d'alli prop, continuarem altra volta'l cami de casa.

Se feya fosch quan entrarem al poble, hont ja m'esperava'l Pepet de ca'n Ramis estranyat de que hi arribés tan tart, però molt més estranyat de que parlés ab la Roseta.

Desd'aquell dia, cada tarde'ns trobém, y al

passar pel bosch sempre li recordo aquella punxa d'argelaga. Y ella somriu, y's torna tota roja.

Jo ja no ballo ab els federals, ni ella va ab els xatos; cada diumenge vaig á casa seva, y en companyia del Pepet, que ja es casat ab la filla d'en Roca, juguém á cartas tota la tarde, mentres els qu'erán amichs meus, que ja no'm diuhen res, passen y enrahonan en veu baixa del casament de la Roseta ab mi, que si Deu vol será per Pasqua vinent.

JOAN MERCADÉ VIVES.

IMPRESIONS D'UN LECTOR

Fins ara solzament els havia pintat, en Rusinyol, els jardins abandonats de xiprers foscos, de desmayes esllanguits, de pedrissos romputs, de caminals plens d'herbas floridas, d'arbres sechs, d'ombras tristes; ab brolladors de marbre esmorrallats, d'aygua verda que cau d'un plat al altre com un enfilall de llàgrimas y fent remor de gemitxos; y al enfront el paláu buyt, de vidres trencats y persianas malmesas, ab esgrafiats mitj destenyits y descrostadas las parets, el balcó de ferros rovellats y l'emparralat de fustas corcadas sospenent sarments vells y podrits. Y d'aixó'n feya quadros magnífichs, d'un refinament exquisit y animats per una poesia noble y eternidora. Avuy aquesta poesia li ha inspirat un llibre, y s'ha de confessar que l'obra literaria no es menys encertada que la pintura. Y es qu'en Rusinyol sent fundament la poesia de las cosas vellas, ennoblidas pels anys, modeladas pels besos del temps. Aquesta poesia del jardí clàssich abandonat, impregnat de la tristesa que donan els arbres antichs y las plantas arreladas, está personificada en la delicadíssima Aurora, ultim rebrot d'una familia noble. L'artista, per boca de varis personatjes, canta ab entussiasta y fresca inspiració á la figura hermosíssima que representa'ls seus sentiments. Quin dojo de poesia! Es la Poesia mateixa! La emoció no pot cavar més endins. La fruición es intensa. No's vol que la imatge desaparegui; la lectura's repeteix; se graban á la memoria aquells carinyosos elogis d'enamorat que delira; se tancan els ulls y un se re-

môu extassiat devant la verge «color de rosa pàlida, mans com magnolias, ulls de blau de ombra, vestit de colors suaus armonisant ab l'envellutat dels arbres.» Y l'artista, verament transportat, li diu paraulas de delectació espiritual. «Estimarte á tu es estimar abressant la mateixa poesia. Jo'm sento prosa, Aurora. Te veig idealisada, te veig en vers, y fins no sé llegirte... Dona ideal, monja de poesia, darrer esperit y ànima d'una noble llegenda!...» A la fi tots la van deixant y ella's queda sola y pensativa. «Soletat que esperava, aquí'm tens á ton ombra... Al meu trist casament sols hi vindréu vosaltres, estrelles solitaries; vosaltres, que sabéu lo que es viure allunyadas; vosaltres, que deu llum á l'ombra misteriosa, llumenetas del cel que deu claror als ulls!... Vina ab mi, soletat! T'adoro ab tota l'ànima! Ab tu viuré morintme; ab tu viuré somniant, fins á mon darrer somni!»

May la meua ànima s'ha sentit més *acompanyada* que quan m'he assegut en el pedris abandonat del jardí solitari, ó m'he tombat demunt la llenyagadissa fullaraca del bosch, allunyat de la vila atrafegada ó del camí que hi conduheix. Es que no està tota sola en aquells paratjes ahont no arriba'l soroll de la conversa, ni s'hi veu l'ombra d'un consemblant. Un'altr'ànima, potser de més intensitat, viu dins aquella solitud misteriosa, ompla l'espai, s'escampa per tot arreu, ho domina tot. Es imponent. M'espanta. Allà m'hi sento empetitit. M'aplana. Es un ser superior, misteriós, infinit. Y per això mateix, es inútil acudir á la soletat pera concentrarme, pera meditar, per estar verament tot sol. M'hi distrech; me separo de mon pensament, objecte de mas reflexions; fins no hi puch llegir; un'altra cosa'm crida l'atenció. En una paraula: la Soletat m'absorbeix per complert. Allí hi ha algú. Jo no estich sol. Hi sento en tota la seva *realitat* el xerroteig de las fadas que cantan cançons d'encisadora vaguetat pera consolar la vida trista y acongoixada d'Aurora, l'ànima misteriosa de la soletat, la eterna enamorada del Artista, que no abandonaria may si son amor propi pogués satisfershi, y la eterna incògnita del

Actiu que no comprén la vida sense lluytar ab estrépit. No diré que'l jardí que descriu en Rusiñol tingui una soletat tan espantosa com el bosch llunyadà d'altíssims pins, ahont no s'hi fica'l sol més qu'à redols, y d'horitzó dilatadíssim; però si tan misteriosa com la que se sent dins l'edifici històrich, de origen y d'acabament boyrosament coneguts, vensut per la mà potentia del Temps, aquest vell may apietat que tot ho mata. Jo l'he sentida eixa soletat trista, d'una tristesa blanca com la carn sense sanch de la donzella ètica. Tothom en fuig; tothom menys el poeta enamorat del sentiment, de lo subtil, dels matissos, de lo que se'n va, de la realitat idealisada, del núvol encara aprop de las mans.

La impressió d'aquesta soletat, suggerida per l'obra literaria d'en Rusiñol, inonda la ànima d'infinita dolcesa. Ajuda á deslliurar al esperit de pesadas vestimentas pera deixar-lo voleyar com papallonet lleugera per l'espai misteriós del perfum y del silenci. Vetaquí una de las vegadas que sobre lo real preferesch lo artístich. Llegint el poema d'en Rusiñol, gaudesch las delicias de la soletat. Me regala la sensació poética de la tranquil·litat callada, de l'absència de tota lluyta, del descans sense dolor, de la vaguetat misteriosa del insomni, y'm lliura del espant, del temor, de la por que'm produheix la fosca buydor del abim, l'espai infinit, la distancia desconeguda, la mort eterna. La solitud d'*El jardí abandonat* es l'oasis de la vida ahont s'atura l'esperit, fadigat del camí de l'ambició. Quin bell paratje pera reposar els cors cansats, els cors trists, els cors malalts! Allà si que s'hi pot pensar y fins meditar intensament, entrant ben endins de si mateix! Cada mot, cada frase, cada concepte del poema sugereix el benestar somniat per l'ànima, que ja no sent las punxadas de lo real. La poesia es sublim; la boyra es finíssima; la espiritualitat inmensa. Benehida la solitud, plena d'encant, inspiradora de fondos pensaments, ombra reconfortant, flor de ruina, recort del passat, herencia gloriosa! Si! Benehida sias! Te venero, t'estimo, t'ambiciono, porque tu curas las

feridas que's reben durant la Huyta crudel del món; perque tu tornas las forsas que reclama la vida inquieta de la ciutat. L'amor del desitj m'atrèu. Se m'endú envers la guerra l'ansia de la pau futura. Tornaré á ton

reconet, que la poesia ha omplert d'encis; tornaré... si no'm mata l'estrépit del combat, ahont cauhen per sempre tants de cors que t'anyoran, que may t'han pogut tastar.

J. TORRENDELL.

LES FLORS DEL GERRO BLAU (1)

A sobre del piano
y á dins d'un gerro blau, hi ha un pom de roses
rublert d'esgarriances amoroses.

L'amor les va culli
á baix á n'el jardí.

Les flors del gerro blau
inondan l'ayre d'un perfúm suáu.

A sobre del piano
les roses se marceixen,
les roses se glateixen
dolsament abraçades,
esbadallades.

Y entres tu joganera
y mitj-rius d'alegría
y del teclat ne treu ta má lleugera
una dansa de Grieg: y l'armonía
del seu ritme festós
te dona un deixament fantasiós.

Y tremolen les roses
á dins del gerro blau,
tremolen, y s'esfullen silencioses
inondant l'ayre d'un perfúm suáu.

Y's gronxa'l seu olor
com un sospir d'amor
que't va voltant,
que't va arruixant
la cabellera flonjament sedosa
d'una rosada tevia y misteriosa.

Aquest sospir d'olor,
aquest desmay d'amor,
es l'ànima fervent y adolorida
de les roses coll-tortes y esfullades,
es l'esperit de tota una florida
que t'adora ab les mans boy ajuntades.

Respira, amor, aquest perfúm suáu,
y torna á omplir de flors el gerro blau!

JOAN M.ª GUASCH

(1) Del tomo de poesías titulat *Joventut* que, sortirà dintre pochis días.

L'HIVERN A MONTANYA

I

Era al cor del hivern; á entrellusca y ab una serena gentil, al Pla de las Arenas no s'hi podia pas aguantar. Un ayre prim y talladis envidriava arréu, arréu, el torrentó de la Font dels Ars y'ls biots d'aygua per hont en ple dia s'hi rabejan las remadas de bestia. Els pastors feyan via, embolicats ab llur caputxó de burell, vers als cortals, sentintse en aquella hora solemne del crepuscle vesperti els balandreigs d'esquellas... llunyanas... fondas... com lo toch solemne del *Angelus* que dintre poch brandaria la campana fonda... fosca y llunyana de la parroquia. Y s'anava enfosquint, enfosquint; y per enllumenar aquell escenari natural y grandíós, que té per bastidors y bambalinas arbredas gegantas y claps de cel blavosos y per fondo el vell Montseny cubert de neu, las estrelles feyan una lluhissor distinta dels altres jorns, y en la serena volta s'empaytavan fent cúas llampegosas, ara fonentse, ara tornant á reeixir com pera distreure del fret al esmaperdut vianant qu'atravessés en aquella hora aquells tarters escabrosos y solius.

Perduts al lluny el so d'esquellas, belar de xayons, udols dels cans remaders y canturies melangiosas de pastors, restá'l Pla d'Arenas en quietut pahorosa, no torbantla ni'l remoreig d'ayguas, que restavan geladas entre joncars y matas de verns. Quan semblava que la plana, envolta en aquella majestuosa quietut, havia comensat ja la dormida, y'l Montseny ben arredossat ab son llensol ni gosava respirar, se sentiren clars y argentins els tochs d'una campaneta... acompassats... iguals... interromputs d'en tant en tant per un cant tristoy... planer y armoniós qu'entrava á dintre l'ànima y la enrotllava de misteri y la feya abismar en dolsa meditació. Y'ls tochs de la campaneta, acompassats, iguals, s'anavan atansant, atansant, interromputs pel cant tristoy, planer y armoniós; y la Natura per sentirho semblava aguantar l'alé, admirantse d'aquell dols misteri entre aquella calma. De sobte per la recolzada que fa'l cami vehinal s'ovirá un grupo de tres personas, la del devant més petita, ab una llanterna que apenas feya llum, y en la mà,

brandantla enlayre, la campaneta; seguia una altra un tant encorvada pel pes dels anys, ab una capeta enribetada d'or, un llens blanch com la neu tapant un objecte que duya segur á las mans, descuberta la testa d'ahont els cabells n'havian fugit, y'ls pochs qu'hi quedavan talment pareixian brinets de plata, que interrompia'ls tochs de la campaneta... acompassats... iguals... ab un cant tristoy, planer y armoniós:

*Amplius lava me ab iniquitate mea:
et a peccato meo mundame.*

Y anavan fent via seguits d'altra persona, alta, ferrenya, embolicada ab groixuda manta, enfonzada fins á las orelles la vermella barretina, fent esllavissar rochs y sorra ab sos esclòps ferrats que fressejavan torbant aquella quietut immensa. Pobre home! L'angunia'l consumia. La seva pobra mare, la Munda dels Vinyets, s'acabava per moments y'l metje'ls havia donat ordre de sagramentarla, y solets com eran á llur casa ab la sola companyia de son pare vellet ja y sa germana, no tingué pas altre remey qu'arribarse ab quatre camadas á la Parroquia per avisar al senyor Rector á fi de portar Nostr'Amo y confortar á la pobra malalta ab els auxilis espirituals, bell consol pels que senten arribada l'hora de deixar aquesta vall de penas.

Pobre minyó! Seguia corprés y neguitós, pensant si arribarian á temps á donar el darrer adéu á l'ànima de sa mareta, que'ls devia esperar, y ab ells aquell Deu de cel y terra que tenia de fer estada per darrera vegada en son cor, que, ja net per sos actes piadosos y arrepeniments, acabaria de purificar ab la benedicció del sacerdot, que després li donaria'l bon Jesús y l'alentaria ab los Sants Olis y l'hi faria ab dolcesa la recomanació de l'ànima que cansada del batibull mundá cercava altra estada.

Deixant enrera'ls tarters de la Casota, entraren de ple al Pla y'l passaren desensopint-lo ab els tochs de la campaneta... acompassats... iguals. y ab el cant tristoy... planer y armoniós del sacerdot qu'apressava'l pas ab tota sa forsa, esgranant aquell salm pidolant la misericordia del cel:

*Averte faciem tuam a peccatis meis:
et omnes iniquitates meas dele.*

Ressonava per l'afrau aquesta canticel la entre'ls tochs argentins de la campaneta que brandava enlayre l'escolanet. Passaren el torrent, vorejaren el regueró de la font dels Ars, guanyant l'aturonada russola de la Fàbrega, y's perderen solana enllà, quedant altra volta en solemne quietut y reculliment aquell escenari grandios del Pla de las Arenas, que té per bastidors y bambalinas, arbredas gegantas y claps de cel blavosos y per fondo'l vell Montseny cubert de neu y arronsat com jay caduch que'l fret l'atorrolla, rebent la claror fantástica de milers d'estrelles que s'empaytan fent cüas llampegosas, ara fonentse, ara tornant á reeixir com per distreure del fret al esmaperdut vianant que atravessa en aytais horas aquells tarters escabrosos y solius.

II

Clarejava. El cel, tot plomós y emboyrat d'una boyra prima y esclarida, deixava anar seguits, seguits, borrellons blanchs com esfilachs de llana esponjosa que'ls xayets deixen entre garrichs y argelagas de vora via... Nevava... nevava poch y seguit posant blanca tota l'afrau, confonentse'l color dels bastidors ab el del fondo d'aquell escenari inmens que anava á rebre la llum esmortuhida y pobre d'un jorn trist d'hivern; jorn de melangia... sense sol... ab el cel tot plomós y emboyrat... d'una boyra prima y esclarida. Els avelleners de la ubaga de la Fàbrega's posaven tots blanchs, els camins d'aquella bifurcada plana restaven esborrats per una capa estesa y blanquinosa que cubria clotadas y torrentars, qu'ajupia jonqueras y matolls, formant una seguida de monticols... talment un pessebre al bell esclat d'una nevada... El jorn s'anava alsant y una quietut seguida amenasava aquell Pla d'Arenas, ahont no s'hi sentirian pas els balandreigs d'esquellas dels remats, els cants dels pastors, els udols dels gossos remaders, ni'ls saltirons del torrent de la font del Ars; perque'ls remats restaven acorralats, els pastors vora la llar fumosa, els gossos á la calentona pallissa y'l torrent gelat y enmudit, dessota la capa de neu blanca y esfredorida.

De un plegat se sentiren, en mitj d'aquell silenci majestuós, las campanas de la Parro-

quia brandant tristas com ressó llunyá; com fosca complanta demanant al cel acullida per un'anima cristiana qu'havia deixat la vida penosa, entre senglots de desconsol y entre oracions senceras de cors fidels y aymants. Poca estona feya que s'havia comensat la complanta d'aquellas veus de bronze quan aparegué, en aquell esblanquehit paisatge, un corteig fúnebre; y al moment d'arribats al lloch ahont bifurcan un sens fi de camins y cortiols, posaren en terra una caixa negra enribetada de morada cinta, ab tatxas grogas, y una gran creu blanca, quina blancor se confonia ab els sarrellets que'ls borrells de neu havian teixit pels cayres; y la voltaren tots plegats, y capbaixos murmuraren una pregaria... llarga... que's confongué ab el cant planer y majestuós del sacerdot que, ab capa negra enribetada d'or, boneto, y precedit del escolanet ab garnatxa, creu alta, llanterneta y perolet ab salpasser, arribavan al encreuament dels camins exhalant aquell tétich y ploroner

De profundis clamavi ad te, Domine:

Domine, exaudi vocem meam,

que feu gemegar á las tristas y endoladas donas arredossadas en llurs caputxas negres. Entre mitj d'aquell quadro s'hi destacava'l minyó sapat y corprés que dos dias avans acompanyava Nostre Amo per aquella plana quieta y solia vers sa caseta á donar consol á sa pobreta mare la Munda dels Vinyets, que llavors portavan á enterrar. Qui li havia de dir, pobrissó, aquell dia, que tornaria á desfer aquella ruta per acompanyar á sa mareta al camp de la pau y de la quietut eterna!

Acabada l'absolta seguiren el cami ral de la Parroquia; l'escolanet, ab garnatxa, creu alta, llanterneta, perolet y salpasser, al devant; seguint el senyor Rector ab capa negra enribetada d'or y boneto; després dos homes ferrenys que duyan la caixa penjada d'un plansó de roure, quins extrems reposavan en la espatlla ferma de cada un, y darrera de tot el corteig del dol: donas endoladas ab caputxa, la del devant ab el cistelló de l'oferta; homes ab capas de burell y barretina morada... capbaixos... gemegayres, que calsavan ferradas sabatas que feyan escriuixir la neu devall sos peus. Bon punt tombaren el cami

ral per agafar la dressera del Clopés, s'esquin-sà la boyra plomosa del cel y eixí un raig de sol rialler que besà la caixa negra enribetada de morada cinta, ab tatxas grogas y una gran creu blanca, quina blancor se confonia ab els sarrellets que'ls borralls de neu havian teixit pels cayres. Se sentia encara al lluny el cant del sacerdot, tétich y ploraner:

Si iniquitates observaveris, Domine:

Domine, quis sustinebit?

y tornà á amagarse'l sol, y'l cel restà altra volta plomós y emboyrat, d'una boyra prima y esclarida que deixava anar seguits, seguits, borrallons blanchs com esfilachs de la esponjosa llana que'ls xayets deixan entre garrichs y argelagas de voràvia. Y nevava... nevava poch y seguit, posant blanca tota l'afraú, confonentse'l color dels bastidors ab el del fondo d'aquell escenari inmens que rebia la llum esmortuhida y pobra d'un jorn trist de hivern; jorn de melangia... sense sol...

ANTÓN BUSQUETS Y PUNSET.

DE MÚSICA

Diumenge passat terminà la temporada del Liceu, previ'l corresponent foradet fet pels porters en l'últim número del cartró d'abono.

Es lo que tothom diu: vostés podran criticar tant com vulguin al pobre Bernis, però ningú més qu'ell acaba las temporadas, cap altre ha demostrat saber portar tan bé tot el *tinglado* d'aquella casa. Y ja ho crech que'n tenen de rahó, puig jo fa molt temps que sostinch igualment la mateixa opinió, aixó es, que sense en Bernis el Liceu està perdut. Ell ha sapigut torejar com ningú á totes las Juntas de Govern d'aquest teatre, fentlas passar per lo que may devian consentir; ell ha aflagat els gustos de propietaris y abonats portantlosi'l *personal* que'ls hi pogués entrar més pels ulls, y procurant que las *formas* servissin pera disimular els defectes de la veu; ell ha fet tota mena d'estranyas combinacions, lo mateix ab las obras y ls cantants, que ab els abonos y *triquiñuelas* de la Contaduría, fins al punt de qu'es sabut que passa per *primo* l'abonat que paga lo que marcan els cartells. Es cosa ben probada que sols una persona de las condicions especialissimas del actual empresari pot trobarse bé en mitj de semblant tráfeh, y que ningú com ell ha sapigut enganyar al públich donantli gat per llebra á complerta satisfacció de propietaris y abonats.

Proba de lo que dihém ha sigut la repro-

ducció de *La Bohème* y l'estreno d'*Aida*, dugas novelats que ningú posará en dubte. Y ha fet bé de reproduhirlas, puig son las dugas únicas obras de la temporada qu'han dut gent al teatre. Sobretot l'*Aida*, el verdader patró d'òpera pera nostre Gran Teatre, ab la que'ls estadants d'aquest han fet la pau d'aquells ensofiments de la *Ifigenia*. L'obra mestra de Verdi, segons diuhén els seus admiradors, reuneix totes las condicions pera donar gust per molt temps encara á un públich tan inteligent com el nostre, que se la escolta ab una atenció que no logran gayres altrás obras. Els espectadors segueixen punt per punt tots els motius, y'ls tararejan, y alguns fins hi cantan la lletra, desde'l «*ritorna vincitor*» fins el «*si pura è bella*», passant per entremitj dels espetechs de trompeteria dels concertants y duos, y esperant ab extraordinari delit aquell rengle de *pinjols* (no trobo un terme més just) que venen á ésser com las pedras preciosas de qu'està *engarzada* la partitura. Crech qu'aquesta vegada han quedat ben servits els liceistas, puig tenor y barítono, tiple y contralt no han estalviat gens sos pulmons, en aras de la major brillantés de la interpretació.

Dels homes val més no parlarne, puig tant Radamés com Amonasro han resultat dos camálchs. Quina manera més artística de dir el paper, sempre ab el crit pels núvols! Jo'm veuria ab feynas pera donar el primer premi en aquest *record* de gargamellas; no sé encara ahont hi ha més empenta: si en la caixa del pit d'en Duc ó en la d'en Tabuyo.

Enquant á las senyoras, ja ha sigut un'altra cosa, puig encara que no planyian la veu, s'ha vist més justesa en la dicció y en la interpretació del personatge. Mes, ab tot, ho han fet també sempre á tall d'òpera. Hauriam desitjat que la contralt senyora Dalhander no hagués abusat tant de sa hermosa y potent veu, perque aquestas bonas qualitats ja las nota tothom que té oído, y per tant no hi ha necessitat de *repenjarshi* en molts passatjes de la manera qu'ella ho fa. Referent á la eminent *diva* senyora Darclée, hem de dir ab franquesa que será sempre una gran cantant d'òpera, però que al drama musical no hi arribará may. Negarli sas bonas qualitats artísticas y sas magníficas facultats vocals, sería negar la evidència. Pretendre que l'*Aida* que'ns ha donat no sia de *recibo*, tampoch fora just. Lo que volém dir es que una artista del talent de la Darclée (per nosaltres una de las de més talent qu'hem conegut), no deuria emplear el temps en cantar *Aidas*, y si ho feya, no entregarse tant al públich, procurant donar á sa part un to menos efectista que'l qu'estém acostumats á sentir. En mitj de frases ben ditas, n'hem trobadas altrás dedesnaturalisadas, sobretot en els finals, ab marcada tendencia á abusar del registre grave. També hem trobat algunas modifica-

cions en la *particella*, ó sian adaptacions a la veu de l'interprete, especialment en l'aria del tercer acte. Però, naturalment, las ovacions sempre son afalagadoras, y per aixó la Darclée no ha pogut sostreures al desitj d'arrencar un aplauso alla ahont una nota del cap de munt de la *lessitura*, acompanyada d'una bona estirada de brassos, n'hi proporcionava l'ocasió. No son aquests els camins del verdader Art, sinó'ls de fer diners y procurarse ovacions, quals ovacions se traduixen en novas contractas, qu'es lo que's pretenia demostrar.

Ab aixó ha finit la temporada. Esperar que la próxima sia quelcóm millor, fora desitjar remey per un mal que no té cura. Seguint l'actual joch, no ha d'anarli tan malament a la Empresa encara qu'altra cosa digui en contrari, puig si no, no hauria estat tants anys encarregada d'aquella casa. Y els que'ns tocará patirla encara! Suposém que á aquestes horas ja tindrà contractat al tenor Bonci, el rey dels *divos*, per un'altra tanda de *Bohèmes*, y pera recreo y satisfacció de la *enlustrada* concurrència que tant hi disfruta.

Del Liceu á la sala Estela, ó sia de la negació del Art á un dels pochs petits tributs que al Art veritable's consagran de tart en tart en nostra ciutat. Aquell local tan petit, que ni podria aprofitarse pera *enfermeria* de la gran plassa de toros qu'anomeném Liceu, encara resulta massa gran pera'l centenar d'aficionats que ordinariament hi van á sentir música en serio. El darrer divendres hi doná una de sas sessions el mestre Crickboom, comensant ab un concert pera tres violins de Vivaldi, compositor del *sigle* passat, qual obra presenta més que tot un interès històrich, y en aquest concepte es digne d'ésser coneguda. Formavan el reste del programa un *Cuarteto* y una *Sonata* de Beethoven, que foren executats magistralment per en Crickboom y discretament per sos acompanyants, permetentnos saborejar á plaher las delicias de melodia y factura que contenen, ab tot y pertanyer una y altra obra á la primera época del immortal mestre.

S'anuncian diferents concerts pera'l reste d'aquest mes. Recordém els d'en Granados, Nin, Manén, Estradé, un d'orquestra per en Crickboom y un festival-mosaich per en Nicolau y en Millet ab la escusa del monument al difunt alcalde d'aquesta ciutat senyor Rius y Taulet. Que l'amor, més al Art que als diners, els meni á tots!

JOAQUIM PENA.

NOVAS

En mit' de l'amargor que'ns produheixen tantas injurias com la premsa madrilenya'ns ha dirigit y segueix dirigintnos aquests dias,

hem tingut un consol llegint l'article de *El Nuevo Régimen* titulat *La vuelta de Dato*, en el que se'ns fa complerta justícia.

Doném las gracias tant al autor del article com al digne periódich que l'ha insertat, y'l recomaném á la gent de Madrid pera que, desmentint, al menys per una sola vegada, sa eterna ceguera, procuri inspirarse en aquells hermosos principis de generositat y de justícia.

Ens abstenim de fer comentaris sobre lo ocorregut á Reus entre'l marquès de Portago y l'alcalde de dita ciutat, y que tant esvalot ha promogut á Madrid.

Sols dirém, extrayentho de la premsa diària, que l'Ajuntament de Reus, en que hi figuran representacions de cinch partits polítics, y la Cambra de Comers de la mateixa població, han acordat per unanimitat adherirse á la conducta del dit alcalde en defensa del poble de Reus.

Sembla que's procedeix contra la Cambra de Comers per haverse fet solidaria de la conducta del alcalde. També's diu que será destituhit l'Ajuntament en pes.

Per disposició de l'autoritat ha tingut de suspendre sa publicació nostre estimat company *La Nació Catalana*.

En el Certamen Literari de Lleyda ha obtingut la flor natural en Jaume Novellas de Molins, haventse adjudicat els demés premis als senyors Folch y Torres, Ubach y Vinyeta, Boloix, Estadella, Bergós, Llorens Espel, Pleyan y Espinós.

El governador de Lleyda, qu'assistí á la festa, pronunciá un discurs en alabansa del nostre idioma.

Fou estrepitosament aplaudit el discurs del president del Jurat, senyor Franquesa y Gomis, com també'l discurs de gracias, del senyor Renyé y Viladot.

Va ser objecte d'una ovació l'alcalde de Reus, que trobantse accidentalment á Lleyda, assistí á la festa.

Ab motiu d'un solt insertat en el número de JOVENTUT corresponent al dia 3 del mes actual, en que's feya constar que'l discurs del doctor Ricart titulat *La Medicina Moderna*, no havia pogut ésser llegit en l'Academia Homeopática de Barcelona per estar escrit en catalá, hem rebut una carta en que se'ns manifesta que no fou aquesta la causa de que l'esmentat discurs deixés de llegirse, puig son molts els socis de dita Academia que no sols fan us de la llengua catalana en els actes oficials, sinó que, ademés, son francament catalanistas.

Els informes que nosaltres teniam per explicar nos en la forma en que ho varem fer, els creyém bons. Ab tot, fem constar la protesta.

D'aquest assumpto ja se'n havia ocupat, en termes semblants als nostres, un altre periòdich qu'encara no ha sigut desmentit. Com que no sabem fins a quin punt son fútils els motius que, segons el comunicant, obligaren al doctor Ricart a dimitir son càrrech, no podem rectificar per compte propi, y ns ateném a lo dit.

Verdaderament conmovedora va resultar la festa celebrada l'últim diumenge en el Col·legi de PP. Escolapis, ahont s'hi reuniren una munió d'ex-alumnes de cabells blanchs, que quan nens, al any 50, hi havien estudiat junts y als que, al ferse homes, havien separat las vicissituds de la vida, els negocis, las creencias y aficions particulars de quiscún.

Quaranta cinch foren els que tingueren la felis idea de fer, durant un dia, lo que'n podríam dir *vida retrospectiva*, vida de recorts. Veus aquí sos noms:

Marqués de Castellvell, marquès de Montroig, Albert Llanas, Miquel Alba, Tomás Dalmáu, Honorat Valenti, Pere Missé, Narcís Catarineu, Jascinto Serra y Font, Guillelm, Miquel y Ernest Vilaregut, Ignasi Sala, Lluís Buxeres, Francesch de Bofarull, Rafel Baster, Cayo Maria Capella, Ramón de Valls, Joseph Clavé, Joan Turull y Comadrán, Joan Camó, Antoni Maria Nuix, Casimir Girona, Joseph Coll y Britapaja, Enrich Villavechia, Joseph Erasmo de Janer, Ramón Jordana Rovirosa, Felip Bertrán de Amat, Constanti Damians, Salvador Busquets, Salvador Feliu de la Penya, Pau Marqués, Joan Romani y Puigdemolas, Antoni Romá, Enrich Cussachs, Francisco Gelbert, Joseph Serra Iglesias, Flóscul Vila, Joan Puig y Carsi, Joseph de Rosselló, Enrich Fatjó, Joan M. Fors d'Oliver, Joaquim Berenguer y l'escolapi P. Cercós.

Plegats s'agenollaren, com en sa infantessa, devant la imatge de Sant Joseph de Calasans, celebrantse un ofici en sufragi dels companys morts.

Després de la funció religiosa, varen dirigir-se al saló d'actes del Col·legi per entregar al Provincial un artístich pergami ab las firmas de tots.

Després se posaren a taula, ahont regná gran expansió. A l'hora dels brindis parlá, entre altres, nostre benvolgut colaborador don Albert Llanas.

Se trasladaren més tart al pensionat de Sarriá, quals alumnes recitaren composicions alusivas al acte, y finalment don Ernest Vilaregut, per delegació de sos companys, pronunciá un sentit discurs dirigit als que foren sos professors, y als actuals alumnes, als que'ls hi digué: «Els nens d'ahir saludan als nens d'avuy; els homes d'avuy saludan als homes de demá.»

Don Albert Llanas clogué la festa llegint

algunas de sas festivas composicions, que foren estrepitosament aplaudidas.

Nostre estimat colaborador don Narcís Oller ens ha fet mercé del original de sa última obra *La Fidelitat*, que publiquem en aquest número.

Encara que un altre periòdich ha publicat la traducció castellana, creyém qu'en l'original catalá, completament inédit, podran admirarse degudament las bellas contingudas en l'últim treball del notable novelista.

L'últim número de *La Il·lustració Llevantina* está dedicat a la festa dels Jochs Florals d'enguany. Porta'ls retratos dels poetas que obtingueren els primers premis, é inserta composicions dels mateixos y articles dels més reputats escriptors de Catalunya, entre ells varis mestres en Gay Saber.

S'han publicat novas postals «Catalonia», serie «Pel & Ploma», ab els retratos d'en Rusiñol, Oller, Pellicer, Domènech y Millet, dibuixats per en Ramón Casas.

SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclussiva responsabilitat de sos autors.

No's tornan els originals.

Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mercixin se'n farà crítica.

CONDICIONS DE LA SUSCRIPCIÓ

Catalunya: Trimestre, 1,50 pessetas; un any, 6 pessetas.

Reste d'Espanya: Mitj any, 4 pessetas; un any, 7 pessetas.

Estranger: Un any, 8 pessetas.

Número corrent, 10 céntims; atrassat, 25 céntims.

Als que's suscriguin fins a fi d'any se'ls hi regalará'l cartell anunciador del periòdich, magnífica obra de l'Alexandre de Riquer.

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia 311.